

PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 99/23

Luksemburgā, 2023. gada 15. jūnijā

Tiesas spriedums lietā C-520/21 | *Bank M.* (Līguma spēkā neesamības sekas)

Savienības tiesību normas pieļauj, ka situācijā, kad hipotekārā aizdevuma līgums, kurš ietver negodīgus noteikumus, ir uzskatāms par spēkā neesošu, patērētājs prasa no bankas atlīdzinājumu, kas pārsniedz veikto ikmēneša maksājumu summu atmaksu

Turpretī tās nepieļauj, ka banka izvirza analogus prasījumus pret patērētājiem

2008. gada 25. jūlijā patērētājs un viņa sieva noslēdza hipotekārā aizdevuma līgumu ar *Bank M.* Aizdevums bija indeksēts pēc Šveices franka (CHF) kursa, aizdevuma ikmēneša maksājumi bija veicami Polijas zlotos (PLN) pēc konvertācijas, kurā piemērota CHF pārdošanas cena atbilstoši attiecīgā ikmēneša maksājuma veikšanas dienā *Bank M.* izmantotajai ārvalstu valūtu maiņas kursu tabulai.

Tā kā patērētājs puda uzskatu, ka konvertēšanas noteikumi, kuros ir noteikts valūtu maiņas kurss, ir negodīgi un ka to iekļaušana līgumā šo līgumu kopumā padara par spēkā neesošu, patērētājs pret *Bank M.* ir cēlis prasību rajona tiesā Varšavā. Viņš prasa tādas naudas summas samaksu, kas atbilstu pusei no konkrētā laikposmā *Bank M.* gūtās peļņas par līguma izpildes gaitā veiktajiem ikmēneša maksājumiem par aizdevumu. Prasības pamatojumā patērētājs apgalvo, ka *Bank M.* šos ikmēneša maksājumus esot ieturējusi bez tiesiska pamata.

Polijas tiesa jautā Tiesai, vai Direktīva par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos¹, kā arī iedarbīguma, tiesiskās drošības un samērīguma principi ļauj hipotekārā aizdevuma līguma pusēm atzīt to par spēkā neesošu tāda iemesla dēļ, ka pēc negodīgo noteikumu dzēšanas tas vairs nevar būt spēkā, prasīt atlīdzinājumu, kas pārsniedz attiecīgo uz šā līguma pamata samaksāto naudas summu atmaksu, kā arī nokavējuma procentu – pēc likumiskās likmes par laikposmu no pieprasījuma veikt maksājumu – samaksu.

Tiesa savā šodien pasludinātajā spriedumā norāda, ka **direktīvā nav ar tiešu formulējumu reglamentētas sekas tam, ka līgums, kas noslēgts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju, pēc tajā ietverto negodīgu noteikumu dzēšanas vairs nevar būt spēkā.** Šīs sekas nosaka attiecīgā dalībvalsts – ar nosacījumu, ka **ieviestie noteikumi ir saderīgi ar Savienības tiesību normām** un, konkrētāk, ar šīs direktīvas mērķiem. Tiesa precizē, ka šī saderība ir atkarīga no atbildes uz jautājumu, vai valsts noteikumi, pirmkārt, dod iespēju atjaunot patērētāja tiesisko un faktisko stāvokli, kādā tas atrastos, ja līguma, kas atzīts par spēkā nesošu, nebūtu bijis, un, otrkārt, neapdraud ar šo direktīvu panākamo atturošo iedarbību.

Tiesa uzskata: **nešķiet, ka**, patērētāja iespējas izvirzīt pret banku prasījumus, kas pārsniedz veikto ikmēneša maksājumu atmaksu, **apdraudētu iepriekš minēto mērķu sasniegšanu.** Konkrētāk, šādas iespējas varētu veicināt pārdevēju vai piegādātāju atturēšanu no negodīgu noteikumu iekļaušanas ar patērētājiem noslēgtos līgumos, jo to iekļaušana izraisa to, ka attiecīgais līgums kopumā ir uzskatāms par spēkā neesošu, un tam **varētu būt finansiālas**

¹ Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.).

sekas, kas pārsniegtu patērētāja samaksāto naudas summu atmaksu un – attiecīgā gadījumā – nokavējuma procentu samaksu. Neatkarīgi no tā valsts tiesai, ņemot vērā visus lietas apstākļus, ir jāpārbauda, vai, apmierinādama šādus patērētāja prasījumus, tā ievērotu samērīguma principu.

Turklāt **direktīva nepieļauj, ka banka varētu prasīt no patērētāja atlīdzinājumu, kas pārsniedz izmaksātā kapitāla atmaksu, kā arī nokavējuma procentu samaksu pēc likumiskās likmes.** Tiesa uzskata, ka šādu tiesību piešķiršana **mazinātu atturošo iedarbību uz pārdevējiem vai piegādātājiem.** Turklāt ar direktīvu piešķirtās patērētāju tiesību aizsardzības iedarbīgums tiktu apdraudēts, ja viņi savu tiesību, kas izriet no šīs direktīvas, izmantošanā būtu pakļauti riskam, ka viņiem ir jāmaksā šāds atlīdzinājums. Šāda interpretācija radītu **risku, ka izveidosies situācijas, kurās patērētājam būtu izdevīgāk izpildīt līgumu, kurā iekļauts negodīgs noteikums, nevis īstenot tiesības, kas izriet no minētās direktīvas.**

Tiesa uzsver, ka šajā gadījumā eventuāla atzīšana, ka hipotekārā aizdevuma līgums nav spēkā, ir sekas tam, ka *Bank M* izmantoja negodīgus noteikumus. Tātad **nevar atzīt nedz to, ka tā gūtu saimnieciskas priekšrocības no savas nelikumīgās rīcības, nedz to, ka tā saņemtu atlīdzinājumu par šādas rīcības izraisīto nelabvēlīgo situāciju.**

Turklāt Tiesa atzīst: **finanšu tirgu stabilitātes arguments šīs direktīvas, ar kuru paredzēts aizsargāt patērētāju tiesības, interpretēšanā nav nozīmīgs.** Piedevām pārdevēji vai piegādātāji varētu izvairīties no direktīvas mērķu ievērošanas, lai tā vietā censtos nodrošināt finanšu tirgu stabilitāti. Proti, **bankām ir pienākums veikt savu darbību tā, lai tiktu ievērota šī direktīva.**

PIEZĪME. Ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu dalībvalstu tiesas lietas iztiesāšanas gaitā var uzdot Tiesai jautājumus par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Pašu pamatlietu Tiesa neiztiesā, taču valsts tiesai tā ir jāatrisina atbilstīgi Tiesas nolēmumam. Šis nolēmums ir vienlīdz saistošs arī citām dalībvalstu tiesām, ja tām jāatrisina līdzīga problēma.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

Pilns sprieduma [teksts](#) tiek publicēts *CURIA* tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Marta Ošleja ☎ (+352) 4303 6005.

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami [Europe by Satellite](#) ☎ (+32) 2 2964106.

Palieciēt ar mums!

